

БРОЈ 10 ДЕЛТА

НАРОД

Рукописи се не враћају.

Огласи и белешке на
плаћују се по погодби.Редакција је у улици
Франковој бр. 20.Главни уредник
ДРАГ. С. ГОГИЋ„Народ“ излази свакога
дана по подне.Штампарња се налази у Фран-
ковој улици бр. 20.Власник
КРСТА Ђ. МИЊЕТИЋ

Мотив за напад на Италију

За аустро-немачку офанзиву на италијанском фронту једнодушно се каже да је извршена више у политичком него у војничком циљу. До тога закључка дошло се рефлективно: нико не може да види у овим операцијама искључиво војничке тежње. Али кад се то већ једном схватило, онда се судило доста брзо и задовољавајући се простом констатацијом. Примило се да је главна тежња офанзиве, да се у загрејане унутрашње одбосе у Италији доведе још ула и да се тиме централне силе нешто приближе миру.

Тај резон је ухватио све и према томе није за обацавање. Само ипак, испримија анализа даје података за оцену ове офанзиве, који нису у први мах довољајућа опажења.

Полазна тачка за разматрање садашњег вођења рата од стране централних сила јесте, да се оне налазе одређено у дефанзивном положају. Већ је доста времена, од када се оне само бране и често војнички, од када су потпуно заборавиле на своју најомиљенију славу силе и блеска оружја. И зато треба и у овом новом војничком покушају тражити дефанзивне моменте; треба поводити за овакву једну војничко-политичку диверзију тражити пре у унутрашњим односима Аустроугарске него Италије. Један кратак преглед унутрашњег стања у Аустроугарској уочи напада на Италију, колико се то може на овом месту, створиће слику о невољи која данас растрже Аустроугарску и гови је на поступке, каква је била последња офанзива.

Већ има више од три месеца, од када се унутрашња ситуација у Аустроугарској може да сматра као очајна. Све странке опозиције, за које се зна да представљају највећи део становништва, потпуно одбијају обновљење двестогодишњег компромиса између Аустрије и Мађарске, што чини немогућном досадашњу немачко-мађарску диктатуру. Сви преговори између Беча и Берлина остају без резултата, тако да су односи најзад били карактерисани по томе, што цар Вилхелм, на путу за Софију и Цариград, није ни свратио у Беч. Једино што се на пештанској конференцији могло учинити на програму политичког и економског јединства централних сила био је прови-

зоран аранжман за годину дана.

Да ли је то рок, који подјармљени народи под Хабсбурзима остављају пре но што почне општи устанак? Посланик Калина изјавио је у Рајхсрату, у име групе чешке странке уставног права, да он, са уставне тачке гледишта, не зна за Аустрију, већ само за земље и краљевине које шаљу своје посланике у Рајхсрат. »Чеси нису хтели рат, каже он. Њега су господа из бечке општине и немачке националистичке странке тражиле.«

Чеси и Југословени хоће владу која ће усвојити принцип пуне аутономије свих народа у двојној монархији. И они су спремни да обору сваку владу, не одобравајући јој буџет, која не би признала тај принцип.

Влада је морала да учини све концесије, што се тиче Галиције и цивилне администрације, само да би у буџетској комисији од 52 члана добила 28 гласова, већину, коју у ствари чине немачка национална унија, хришћански социјалисти и Пољаци. Па и поред тога Пољаци су се резервисали у свом будућем држању, према томе у колико ће њихове жеље бити уважене, што се тиче смењивања пољских легија са фронта.

Умерени чешки парламентарци који нападају разним групама, решили су да се уједине у заједнички уставни клуб и прво што су учинили, било је, да изаберу за председника посланика Клофача, осуђеног за велеиздају.

А у целој Чешкој, по тврђењу самих немачких новина, стварају се раднички савети, налик на руске Совјете, чији је главни задатак, да спречавају извоз намирница у Немачку.

И једна нова чешка социјалистичка странка ствара се под управом посланика Модрачека. Та странка не пристаје на мир по сваку цену, већ тражи, да се народима призна право да управљају сами собом. Та се странка мо-

же сматрати као знак велике револуционарне струје у чешким радничким масама.

»Потпуна је истина, каже »Арбајтер Цајтунг«, да читава серија народности у Аустрији, довољно јака да сачињава већину становништва, одбацује данашњи устав и готова је да употреби сву своју енергију и да створи нов ред ствари.«

Југословенски посланици у пуном споразуму са чешким посланицима показују највећи отпор према влади. Одбивши сваку сарадњу Сајдлеровом кабинету, југословенски клуб је исто тако енергично одбио и његов лажан аутономистички програм. Јер Аустроугарска, верна својој макијавелистичкој политици, коју су тако праведно осудили социјалдемократе из Хрватске и Славоније, прибегава још једном демократским принципима како би се успротивила револуцији од које се боји.

Тако се дунавска монархија нада да у исти мах превари Савезнике и сачува привидно јединство државе, рачунајући на неки преокрет у последњем часу, који је толико пута спасао Аустрију од поделе. Само што та могућност, коју толико жели „Н. Сл. Преса“ сада неће моћи постојати, јер не треба заборавити да се овога пута не тиче парламентарне или кабинетске кризе, већ се истиче проблем саме аустроугарске државе, као што то, уосталом, признаје и „Рајхспост“.

Док влада тако истрајно покушава у парламенту да створи већину за нов зајам од девет милијарди, посланици много више говоре о независној Чешкој и о југословенској држави. Будући грађани тих држава остају верни својој програму из декларације од 17 маја; они не пристају на комедију са реформама коју фон Сајдлер хоће да игра; они траже пре свега слободу збора, говора, штампе и удружења, опште право гласа, једнако, неповредно и тајно, ограничење власти ратних судова, организацију државне администрације на аутономним осовима. А министри цара Карла који знају у какву су највишу борбу ушли ови народни преставници за ослобођење и је-

динство њихових народа, одговарају на њу терорским режимом, који се једва довољно и схвата.

Преставници југословенских социјалиста Мијо Радошевић и Франо Маркић у својој изјави холандско-скандинавском одбору кажу, да је немогуће створити праву слику југословенског мучеништва. Не могу се избројати велики политички процеси, осуде на смрт и стотине година затвора за Југословене у свима областима за време садашњег рата. Једини, од свих народа у Аустроугарској, народи из Хрватске, Словеначке, Босне и Херцеговине искључени су из скорашње политичке амнестије. Југословене је њихова сопствена влада узимала за таоце и водила на домаћих српских, италијанских и француских. Југословени су осуђени да умру од глади у житници Балкана.

Таква је стварност коју треба ставити према пацифистичким протестима графа Чернина и реформаторским говорима фон Сајдлеровим. Очајање и побуна потчињених народа у двојној монархији, вичу данас довољно гласно да их Савезници могу чути. Нечувена корупција јавног живота и сви агенти провокатори не могу више да зауставе такав један покрет народа, реше-

них да победе. Војни и феудални милитаризам, који још донекле влада, готов је да се сруши.

Ето то су интимни мотиви, који су покренули Аустроугарску на диверзију према Италији. Али да ли ће те операције успети да умире земљу?

У то је тешко веровати, јер у то не верује ни сама немачка влада и ако са петнаест дивизија учествује у овом послу. Јер је она у исти мах преко »Рајхсбанке« предузела мере, које су буквално страшне за њеног поколебаног савезника и које показују, са колико се сигурности гледа на скори пад Аустроугарске.

ДОГОВОРИ

Цирих, 11 нов.

У министарству спољних послова у Берлину држали су једну конференцију канцелар Хергланг, Чернин, Килман, Хинденбург, Лудендорф, немачки амбасадер у Бечу фон Ведел, кнез Хоенлое и више истакнутих немачких политичких личности. Говорило се о скорашњем решењу пољског питања и питања балтичких области.

Одлуке са ове конференције нису познате али се о њеној важности може судити по томе, што је Кајзер одмах после ње позвао графа Чернина и што је Чернин одлазак одложен за два дана.

ПАЛЕСТИНА

О Палестини се у последње време врло много дискутовало у европској и америчкој штампи. Војне операције, гоњење Арабљана и Јевреја; све је то занимало политички свет. Сваки је увиђао да Палестина, као веза између сињске пустиње и суецког канала, има своју особену стратешку и политичку важност.

Што се тиче Арабљана и Јевреја у Палестини, Џемал Паша, главни командант четврте турске армије, изјавио је, да су неки од њих повешани »због разних кривица«, али је прећутао да турске власти систематски истребљују оба ова народа.

У берлинском листу »Дајче Политик« оштампан је један разговор са Џемал Пашом. Чланак носи назив: Пона Палестина.

Изјава Џемал Паше може се сматрати као политички документ, у коме је дефинитивно изложен програм Турске у Палестини.

Пошто је Џемал Паша из-

јавио др. Јеку, уреднику тога листа, да је сасе руске, француске и енглеске школе затворио, и да их не мисли отворити ни после рата, др. Јека је запитио:

»Како мислите да искористите симпатије које постоје у извесним народним слојевима у Сирији према Русији, Француској и Енглеској?«

Џемал Паша је одговорио:

»Има само једно средство: удаљити све оне елементе, који су наклоњени нашим непријатељима. Те смо елементе и раније увек уклањали...«

Шта ово уклањање значи није потребно објаснити. Треба се само сетити Јермена.

О насељавању Палестине Џемал Паша је изјавио ово:

„Ја сам мишљења да би колонизација Јевреја била штетна по Турску. Велики сам противник Сионизма и насељавања Јевреја у Палестину. Ја се борим противу тога и борити се док могу.“

Ове изјаве изазвале су велико незадовољство и нерас-

положење у свима политичким круговима. Нарочито Европа не може равнодушно гледати како једна зараћена држава уноси у свој програм «елиминасање» малих народа, свесна да ово елиминасање код Турака може значити само коренисто истребљење.

Али је Џемал Паша заборавао једно: да ни шпанска инквизиција ни силна гоњења у старој апсолутистичкој Русији нису били кадри да истребе јеврејски народ нити да сломију његов дух. И док Турска срља у неминовну пропаст, јеврејски народ иде на сусрет своје препорукају.

КРИЗА У НЕМАЧКОЈ

Цирих, 11 нов.

Више великих немачких листова изјављују да су наступиле нове компликације у стварању нове владе, због неискреног држања канцелара фон Хертлинга, који жели све више да избегне своје обавезе према већини. Њега подржава двор и главни штаб у његовој тежњи да избегне стварање парламентарне владе а нарочито да не уступи место вице канцелара неком радикалном посланику.

Национално-либерални посланик Фридберг одбио је да се прими за подпредседника пруског министарства.

У БОРБИ ЗА ХЛЕБ

Берн, 11 нов.

„Келнше Цајтунг“ објављују једно обавештење, које баца нарочиту светлост на односе Немаца и Мађара. На последњој седници Рајхсрата полски посланик Лидерман са доказима је изнео да су стотине вагона жита и кромпира послате у Немачку из Мађарске. Он је замерио бечкој влади што је пустила читаве вагоне животних намирница да оду у Немачку.

Тај лист демантује чешке вести, срачунате против Немаца, по којима се храна извози у Немачку и тврди, да сами Чеси крију знатне количине хране.

СТО МИЛИЈАРДИ

Амстердам, 11 нов.

Угледни члан радикалне странке у Рајстагу, Готхајм држао је један говор у Минхену, пред елитом баварског друштва. Он је изнео, да ће ускоро немачки ратни зајмови достићи суму од сто милијарди марака, чiji ће интерес износити више милијарди годишње, не рачунајући амортизацију.

Он је још доказивао, да никако нема начина да Немачка добије ма од кога ма какву оштету, а најмање онакву, каква јој је крајње потребна.

СТРАХ ЗА БУДУЋНОСТ

Лозана, 11 нов.

Целокупна Немачка штампа повела је јаку борбу против економског бојкотавања, од кога Немачкој прети опасност. „Национал Цајтунг“ овако закључује:

„Наш главни циљ у економској области мора бити, да сва питања, која се тичу првокласног материјала, буду регулисана у будућем уговору мира. Изгледа да Споразум првдаје велику важност томе да води економски рат чак и после закључења мира. Разуме се, да ће непријатељске владе моћи кад хоће да ујину мере које су предузеле противу нас за време рата. Али, да ли ће бити у стању да спрече индустријским предузећима у својој рођеној земљи да купују и продају тамо где им се свиђа?“

НЕМЦИ И МАЂАРИ

Париз, 11 нов.

Информација је недавно објавила једну ноту „Минхенер Цајтунга“, којом се тражило у име човечности, да се престане са аеропланским излетима и бомбардовањем отворених вароши. Тада се појавило чуђење због овог задоцњеног присећања а сада је већ откривен разлог зато.

Иста вест налази се и у „Келнше Цајтунг“: „Наши непријатељи извршили су више ваздушних напада на нашу територију. Дванаест напада врло широког обима извршено је само на фабрике у Лорену. Четрнаест других напада било је на Тревес и на Штутгарт.“

Исти немачки лист признаје да су ови напади који су извршени за месец дана, učinили да рад престане за дуже време.

ЈАДИКОВАЊЕ

Цирих, 11 нов.

Један од главних органа католичког центра у Немачкој „Келнше Фолксцајтунг“ објавио је један чланак, у коме каже да права опасност за Немачку не долази од пангерманистичких претераних захтева, већ од оних који раде на помирљивости.

Од речи до речи, каже се у том чланку: „Идите на наше станице, идите у наше велике вароши, међу војнике који долазе са фронта и који одлазе на фронт. Свауда ћете чути речи и реченице из социјалистичког репертоара, из социјалистичке штампе, речи које представљају велику опасност за нашу отпорну снагу, за јединство војске и позадине, за нашу решеност да победимо.“

У свима тим реченицама понавља се рефрен „да се рат води само за велике“, да су они, који траже за отаџбину частак мир и снагу, „плаћени од великих индустријалаца“ и најзад да је само „политика анексија“ узрок што се рат продужује и ове зиме.“

Ова слика унутрашњег стања у Немачкој, која изгледа тачна, неће извесно никога ожалостити.

РИМ. — Из Париза јављају, да ће савезничка конференција проучити и стварање једног ратног одбора у коме ће учествовати и Руси, Срби и Румуни.

НОВИ МЕТОД

Лондон, 11 нов.

Војни критичар „Манчестер Гуардијан“ пише, да је последња свјетска победа највећи ратни успех у овој години. Препод је извршен веома бржљиво тако да су наше трупе не само напредовале много више него за време других напада, већ и да су наше жртве биле много мање.

Нападу је претходило бомбардовање, и непријатељ је имао времена да доведе резерве, али су тенкови и пешадија били у преимућству да наступају по бољем терену. Овога пута било је оригиналних концепција на којима су основане припреме. Награда је била сјајна и релативно лака победа. Начин на који је она извојевана помео је Немце више него свака друга са јаком артиљеријском ватром.

Немачка врховна команда паникује се тиме, да је потпуно изненађена, јер напад није предузет као до сада.

Наша нова метода за напад значи сјајан успех а и одговор на тако звану „еластичну одбрану“ Хинденбургову.

Тако су тенкови постали врло моћно оружје. Они прелазе терен начичкан и испрплетен бодљикавим жицама и разоравају утврђене редуте само за неколико сати, што артиљерија није у стању да учини за више дана. И како пешадија одмах наступа за њима, нема великих тешкоћа да се одбранбене линије одмах доведу у ред.

ДЕЛЕГАЦИЈЕ

Цирих, 11 нов.

Мисли се, да ће конференција, коју ће аустријске делегације одржати 6. децембра у Бечу, бити од изванредне важности.

„Наје Фраје Пресе“ каже да ће се конференција бавити унутрашњим питањима. „Наје Царихер Цајтунг“ мисли да ће се на њој проучавати питање о народној исхрани. „Базлер Нахрихтен“ опет пише да ће се расурати делегације, пошто се посланици међу собом не слажу. Други чак мисле да ова конференција може врло лако проузроковати пад Сајдлерове владе.

НОВОСТИ

ШТАМПАРИЈА АКВАРОНЕ

Штампарија Аквароне извештава своју поштовану клијентелу, да је сместила радионице у улици Коломба бр. 6. Она ће и даље израђивати све врсте штампарских послова као и штампарије од Гуме. Повез књига ради по спуштеним ценама и са добром изградом.

ЗВАНИЧНИ ИЗВЕШТАЈИ

ФРАНЦУСКИ КОМИНИКЕ

Извештај Штаба Источне Војске. — Артиљерија је и даље врло активна на британском фронту. У области Битоља одбијени су покушаји препада на британске ровове.

ИТАЛИЈАНСКИ КОМИНИКЕ

На висоравни Азјаго непријатељ је управо напао на фронт Монте Тондерска — Монте Баденске са севера, а са запада на фронт Монте Кастелгомбрето — Казера-Мелета д'Аванти. Јуче је непријатељ покушао да опколи један од наших истакнутих положаја на Мелети. Напад, коме је претходило јако бомбардовање, извршен је са великим снагама, и једнако се понављао потпомогнут интензивном артиљеријом. Одељена на-

ше прве армије, дајући снажан отпор и вршећи непрекидно против нападе, успела су да сачувају положаје и да одбију непријатеља, који је претрпео тешке губитке. Заробили смо 8 официра и 191 војника.

Између Бренте и Пјаве потпомогнут јаком артиљеријском ватром, непријатељ је поновио напад, који је одбијен. Борба је била врло јака и трајала је цео дан. Трупe наше четврте армије, које су се истакле јунаштвом и агресивним духом, освајале су и губиле, наизменично, више положаја. У вече смо предузели последњи противу напад и дефинитивно зауставили непријатеља, кога је овај сектор стао тешких губитака.

НАЈНОВИЈЕ ВЕСТИ

ЛОНДОН. — У интервјуу, који је дао „Морнинг Посту“ Вензелос је рекао:

Турска је крајње исцрпена и чини предлоге за засебан мир. У случају да се он закључи мислиће се на решење питања о Цариграду. И поред 300.000 Грка, који тамо станују, ја не сањам о неком миру, који би створио велику грчку царевину са Цариградом као престоницом. Да би се у будућности избегли нови ратови најбоље решење је неутралисање Дарданела и Цариграда.

ПАРИЗ. — Специјални дописник Њујорк Хералда телеграфише, да италијанска Врховна Команда има само једну једину мисао да што пре предузме офанзиву.

ЖЕНЕВА. — За време гласања о ратним кредитима дошло је до нереди у Рајхстагу.

ПАРИЗ. — Држање Чеха у аустроугарској монархији све је више изазивачко. Свакога дана долази до сукоба између Немаца и Чеха.

БЕРН. — „Келнше Цајтунг“ изјављује, да Немци неће допустити да се код њихових савезника некажњено води агитација против Немачке.

ЦИРИХ. — У Господској Кухи тражили су многи чешки посланици да се оствари чешка краљевина.

ЛОНДОН. — „Дејли Телеграф“ јавља да је енглеска флота до сада већ потопила 8 немачких електричних бродова. Из Париза јављају да је један таква брод заплењен.

ЦИРИХ. — „Мађарорсаг“ дознаје из Прага да су чешки студенти изазвали велике нереди приликом отвара-

ња немачког универзитета у Прагу. Око 10 сати студенти су посели трибине са виком и лармом. Једва су најзад успели да их уклоне, али су се они опет вратили изваливши врата и натеравши професоре да прекину предавање.

ПАРИЗ. — Француско швајцарска и немачко швајцарска граница понова је отворена.

ЦИРИХ. — У Турској се добија месо само три пута недељно. Месо је било још једина храна која се до сада привлачно редовно добијала.

БЕРН. — Зима, која влада свуда у централној Европи, врло је оштра. Снег је нарочито јак на неким местима у Немачкој, Аустрији и Швајцарској. Зима је толико теже погодила све становништво што уопште нема угља.

ПАРИЗ. — Јавља се, да је Клемансо наредио да се изведу пред ратни суд све личности, које су оптужене да су биле у вези са непријатељем.

ПАРИЗ. — Из Штокхолма јављају, да је социјалистички вођа и министар финансија Брантинг добио осуство из здравствених разлога.

СРПСКИ ЗВАНИЧАН ИЗВЕШТАЈ 10. новембра ништа важнио.

МАЛИ ОГЛАСИ

Српско Трговачко Друштво Улица Александра Великог број 7, обавља све банкарске, трговачке и транспортне послове. Препоручује нашем свету, да се користи услугама ове новчане установе за све своје послове. Врши на својој благајни размену свих новчанах монета по повољним дневним курсевима. 10